

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

У статті розглядаються об'єктивні передумови та сутність інформаційної підсистеми корпоративних фінансів.

Характерною рисою сучасності є бурхливий розвиток інформаційного обміну та зростання ролі інформації у соціальному та економічному розвитку. Факт існування тісного зв'язку між інформаційним обміном, як стержнем науково-технічного прогресу, основою примноження знань і культурного рівня людей, та еволюцією суспільства стає беззаперечним [3, с. 66; 7]. Якщо за період з початку нашої ери до 1750 року обсяги оброблюваної інформації зросли вдвічі, то подальше подвоєння зайняло 150 років (1750-1900), а наступне за ним – лише півстоліття (1900-1950). У XXI сторіччі ці процеси стають ще стрімкішими, і лише упродовж 2006-2010 років обсяги інформаційного обміну примножились вшестеро [12].

Збільшення ролі інформаційного обміну у виробництві продукції та послуг, їх розподілі, обміні та споживанні дало підставу стверджувати, що наприкінці XX сторіччя розпочалась п'ята інформаційна революція, і людство вступило в епоху інформаційного (постіндустріального) суспільства, характерними рисами якого є: глобальна інформатизація; принципово нові суспільно-економічні відносини, в яких інформаційний обмін відіграє першочергову роль; та набуття інформацією статусу ресурсу управління і розвитку. Вважається, що авторство терміну «інформаційне суспільство» належить професору Токійського технологічного інституту Ю. Хаяши, який наприкінці 1960-х - початку 1970-х років за дорученням уряду Японії аналізував вплив комп'ютеризації на економіку. Паралельно подібні дослідження велись у США, де 1974 року побачила світ робота американського соціолога, професора Гарвардсь-

кого університету Деніела Белла (Daniel Bell, 1919 - 2011) «Прихід постіндустріального суспільства» [4]. З часом відбулась конвергенція цих двох напрямків. В Україні такі процеси не залишилися поза увагою, і, зокрема, Законом «Про інформацію» одним із напрямків державної інформаційної політики визначено створення умов для формування в країні інформаційного суспільства [6, ст.3].

Функціонування ринкової економіки неможливе без інформаційного обміну, де рішення приймаються на основі інформації про ринкові ціни. Але особливість економіки постіндустріального (інформаційного) суспільства у тому, що інформація набуває статусу важливого ресурсу росту, продукту та предмету ринкового обміну. Нерідко саме інформація значно збільшує ціну товару, формуючи розрив між його ціною та вартістю [13]. Особливо це характерне для корпоративних фінансів, як ключової ланки ринкової економіки, що і обумовлює актуальність дослідження їх інформаційної підсистеми.

На сьогодні інформаційна підсистема корпоративних фінансів економічною наукою поки не досліджувалось, хоча існують ґрунтовні роботи у галузі інформатики, що розглядають дотичні до цієї теми питання. Метою даної статті є розгляд нової для корпоративних фінансів теми – їх інформаційної підсистеми, а завдання полягають у наступному: проаналізувати об'єктивні основи функціонування інформаційної підсистеми корпоративних фінансів та розглянути її сутність.

Визначення категорії «корпоративні фінанси» та позиція автора щодо їх інформаційної функції були представлені у попередній статті, присвяченій

Надія Рязанова,
к. е. н., доцент
кафедри
Фінансові ринки
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

теоретичним аспектам корпоративних фінансів [10]. Зокрема, корпоративні фінанси визначались як система економічних відносин корпорації з іншими суб'єктами господарювання та в межах самої корпорації з приводу формування, розподілу та використання її фінансових ресурсів з метою збільшення ринкової вартості її активів.

На думку автора, окрім таких вже описаних в літературі функцій, як (1) формування ресурсів корпорації, (2) їх розподіл і використання, корпоративним фінансам притаманна ще (3) інформаційна функція. Виокремлення останньої базується на філософському баченні суті поняття «інформація», що представлено атрибутивною концепцією інформації [9, с.318-320]. За атрибутивного підходу інформація є властивістю (атрибутом) усього, що нас оточує, і саме інформація формує уявлення про оточуючий світ, зокрема, про економічні відносини, які є суттю корпоративних фінансів. Розуміння інформації як такої, що є у всьому, що сприймається людиною або приладами лежить і в основі кібернетики [1].

Всі економічні відносини, що формують сферу корпоративних фінансів, несуть у собі інформацію про фінансові ресурси корпорації, про її операції з цими ресурсами. Саме на основі інформаційної функції базується можливість аналізу, оцінки, контролю та планування корпоративних фінансів. Реалізуються ці процеси завдяки унікальній властивості фінансових ресурсів формуватись, розподілятись та використовуватись у єдиному грошовому еквіваленті, зберігаючи свою інформативність.

Сутність інформаційної функції корпоративних фінансів полягає у тому, щоб нести користувачам відомості про фінанси корпорації, про процеси формування, розподілу та використання її фінансових ресурсів. Слідуючи підходам кібернетики до розуміння інформації, можна говорити, що призначенням інформаційної функції корпоративних фінансів є надання користувачам корисних для них відомостей щодо фінансів корпорації, тобто таких відомостей, що зменшують не-

визначеність (ентропію). Чим вище інформативність повідомлення, тим більше внаслідок цього зменшиться невизначеність [15].

Інформація має інформативний характер лише для системи (особи, технічного засобу), що здатна її сприйняти. Тому оцінка корисності інформації залежить від рівня її сприйняття користувачем. Отже необхідно мати об'єктивного користувача для ефективного використання інформації.

Інформація, що несуть у собі економічні відносини сфери корпоративних фінансів, підпорядковується загальним принципам (закономірностям) інформаційного обміну, сформульованим наукою та практикою інформаційного обміну [5, с. 62-64, 66; 12]. Тому принципові положення щодо інформації та інформаційного обміну корпоративних фінансів є наступними:

Перш за все, економічні відносини, що формують сферу корпоративних фінансів, будуються на інформації, яка і визначає параметри таких відносин. Це проявляється у направленості руху фінансових ресурсів та створенні упорядкованих форм їх існування, зокрема, у формуванні конкретних форм залучення та використання фінансових ресурсів корпорації. У ході інформаційної взаємодії економічних відносин корпорацій можуть утворюватись нові економічні відносини, що входять до сфери фінансів і які наділені інформацією перших. Наприклад, економічні відносини у ході формування капіталу корпорації супроводжуються залученням нових інвесторів. Для них важливим чинником є отримана ними інформація щодо корпорації-емітента, і діяти вони будуть з урахуванням вхідної інформації щодо умов залучення корпорацією коштів, її фінансового стану, та фінансових перспектив.

Інформація, яку несуть у собі економічні відносини сфери корпоративних фінансів, є первинною. Сприймаючись людиною та технічними засобами, вона відображається (реєструється) ними у формі вторинної інформації, яка накопичується та зберігається на певних носіях (тобто у па-

м'яті), що є обов'язковою умовою існування вторинної інформації. Вторинна інформація, будучи відображенням первинної, характеризує її властивості, структуру та форму, а отже залежна від неї. Разом із тим, первинна інформація може змінюватись під впливом вторинної. Крім того, нова первинна інформація з'являється під впливом як іншої первинної, так і вторинної інформації, і у цьому плані вторинна та первинна інформації – взаємозалежні.

Вторинна інформація здатна розмножуватись, тиражуватись та відтворюватись із збереженням всіх характеристик та властивостей оригіналу. Отже вона може багаторазово перекодуватись, переписуватись та переноситись на інші носії інформації без втрати свого змісту, у той час як зміна первинної інформації веде до зміни форми та структури економічних відносин, що формують корпоративні фінанси. У цьому плані вторинна інформація не залежить від первинної.

Первинну інформацію неможливо виміряти, всі вимірювання та розрахунки здійснюються над вторинною інформацією. При цьому дії, що здійснюються над вторинною інформацією зовсім не означають, що вимірюється первинна інформація. Саме вторинна інформація є предметом функціонування інформаційної підсистеми корпоративних фінансів.

Оскільки надалі у тексті буде розглядатись лише вторинна інформація, для спрощення вона позначатиметься як «інформація», тобто без згадування її вторинного характеру.

Фінансова інформація є важливим ресурсом, якому властиво, на відміну від інших ресурсів, не зникати, а, навпаки – поширюючись, підвищувати свої якості та значення. Разом із тим, інформація має властивість розподіляти нерівномірно, і оскільки повніша інформація дає більші вигоди, то в умовах ринкової економіки спостерігається постійна гонитва за інформацією, як засобом отримання прибутків. Підтвердженням цього є добре відомі тези – «хто володіє інформацією, той володіє світом», або «виг-

рає той, хто першим отримує важливу інформацію». Конкурентна боротьба спонукає корпорації до постійного пошуку інформації.

Предметом інформаційної підсистеми корпоративних фінансів є весь спектр відомостей (даних) по фінансах корпорації. Мета її полягає у наданні користувачам необхідної їм інформації по корпоративних фінансах, а завдання – у реєстрації інформації, її накопиченні, обробці та формуванні відповідної вихідної інформації.

У практиці розвинених ринкових економік широко використовується інформаційна система, що відома як рахівництво і яка охоплює процес реєстрації, обробки та підготовки необхідних користувачам фінансових даних щодо суб'єктів підприємницької діяльності [17, р. 3-4]. Історія розвитку рахівництва в країнах Заходу свідчить, що розуміння його ролі змінювалось і продовжує змінюватись відповідно до економічного розвитку та накопичення суспільством знань з цього питання. Спочатку рахівництво трактувалось лише у контексті реєстрації інформації. Зокрема, на початку 1940-х років Комітет з питань термінології Американського Інституту Сертифікованих Громадських Рахівників (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA) визначав рахівництво, як мистецтво запису, класифікації та узагальнення особливими методами та у грошовій формі операцій та подій (тих, що хоч частково мають фінансовий характер), та подальшу інтерпретацію цих узагальнень [18].

З роками підхід до рахівництва став ширшим, і 1970 року AICPA визначив функцію рахівництва як таку, що націлена на забезпечення суб'єкта підприємницької діяльності переважно фінансовою інформацією. Зокрема, у базових принципах рахівництва констатувалось, що воно покликане забезпечувати суб'єкта підприємництва якісною (перш за все, фінансовою за змістом) інформацією, що, як очікується, буде корисною у прийнятті ним економічних рішень [19]. Тобто поняття рахівництво вже асоціювалось не

тільки з веденням записів (обліком), класифікацією та узагальненням операцій та подій, що хоч частково мали фінансовий характер, а покривало весь спектр бізнесової діяльності, пов'язаної з аналізом, контролем, плануванням, прогнозуванням, наглядом, аудитом та іншим, що стосувалося фінансів бізнесу.

Наприкінці 1970-х років розуміння сутності рахівництва стало ще ширшим, і було визнано, що воно призначене для задоволення інформаційних потреб не тільки самого бізнесу, але і його зовнішніх користувачів. Було зафіксовано також, що рахівництво зосереджується лише на фінансовій інформації [20]. Рахівництво стало зв'язуючою інформаційною ланкою між бізнесом та користувачами фінансової інформації про цей бізнес у ході прийняття ними економічних рішень.

Існує принципова відмінність між рахівництвом, як інформаційною системою, та бухгалтерським обліком. Професор з фінансів та економіки університету штату Іллінойс, США – Белверд Нідлз (Belverd E. Needs, Jr), зазначаючи, що зрозуміти цю відмінність не завжди легко, підкреслює, що бухгалтерський облік (book keeping, дослівно – ведення книг, облік) є лише малою частиною рахівництва, його процесом, засобом реєстрації, обробки та ведення обліку операцій у книгах. Разом із тим, рахівництво у розвинених ринкових економіках розглядається як інформаційна система, що призначена для підготовки необхідних користувачам даних про фінанси бізнесу [17, р. 4]. Найбільший у світі освітній ресурс з питань фінансів – енциклопедія фінансового ринку «Investopedia» дає аналогічне тлумачення, визначаючи рахівництво як інформаційну систему, що надає узагальнену у необхідній для користувачів формі інформацію про формування та використання фінансових ресурсів, і яка дозволяє приймати обґрунтовані рішення [21].

Особливість рахівництва полягає у його спрямованості на аналіз та інтерпретацію інформації. Рахівники шукають в ній важливі причинно-наслідкові

зв'язки, визначають тренди та досліджують результативність альтернативних проектів. Рахівництво обіймає процеси дизайну фінансової системи бізнесу, бюджетування, аналізу структури витрат, аудиту, податкового планування та підготовки податкової звітності [17, р. 4].

Фінансова інформація відіграє ключову роль в інформаційних потоках як всередині самої корпорації так і її взаємовідносинах із зовнішнім користувачами. Реєстрація, накопичення і обробка інформації про фінансові ресурси корпорації супроводжується формуванням інформації про рух у грошовому еквіваленті й інших її ресурсів, серед яких – робоча сила, земля, основні засоби, нематеріальні активи, запаси; відбувається формування інформації про рух товарів та послуг корпорації. Це свідчить про тісний зв'язок фінансів корпорації з іншими сторонами її діяльності, та підтверджує той факт, що рахівництво, як інформаційна система фінансів корпорації, є одночасно ключовою складовою (financial hub) загальної інформаційної системи бізнесу. На підтвердження останнього можна навести слова авторів одного з найпопулярніших підручників з корпоративних фінансів, професорів Університету штату Флорида – Юджина Бріггема та Луїса Гапенські, де йдеться про те, що фінанси є наріжним каменем підприємницької діяльності, і їх ефективне управління життєво важливе для економічного благополуччя компаній, всієї країни та світової економіки [2, р. XXX]. У книзі професора з фінансів Університету Південної Каліфорнії Алана Шапіро (Alan C. Shapiro) та професора Університету Північної Кароліни Шелдона Белбірера (Sheldo№ D. Balbirer), що присвячена сучасним корпоративним фінансам («Modern Corporate Finance: A Multidisciplinary Approach to Value Creation»), рахівництво образно називається «мовою фінансів» [16, р. 28-35].

Користувачі інформації про фінанси корпорації розрізняються за інтересами, які вони мають щодо корпо-

ративних фінансів¹. Наприклад, інвестору (власнику) важливо знати наскільки вигідними та ризикованими будуть його інвестиції. Кредитора цікавить платоспроможність корпорації. Систему управління цікавить, зокрема, інформація про поточні та стратегічні плани руху фінансових ресурсів. Менеджера, як найняту особу, цікавлять результати діяльності компанії, їх вплив на заробітну плату, бонуси та соціальні виплати. Мета держави – зібрати більше податків з компанії, тому вона зацікавлена в інформації про всі її надходження та собівартість продукції. Громадськість хоче знати про витрати компанії на екологічні програми та інші важливі для соціуму активності. Якщо ж корпорація емітує цінні папери (акції, облігації), то фондовий ринок вимагає від неї інформацію, що передбачена умовами лістингу.

Користувачів інформації про фінанси корпорації можна розділити на три групи: (1) особи, що керують та управляють діяльністю компанії; (2) особи, що безпосередньо не беруть участі в цій діяльності, але мають в ній пряму фінансову заінтересованість; (3) особи, що не керують і не управляють компанією і не мають у ній прямої фінансової заінтересованості. Для кожної з цих груп користувачів призначена різна за обсягами та рівнем деталізації інформація.

Інформація про корпоративні фінанси поділяється на (а) таку, до якої існує обмежений доступ та (б) решту інформації, доступ до якої є відкритим. Закон України «Про інформацію», класифікує інформацію з обмеженим доступом на три види: конфіденційну, таємну та службову [6, ст. 20-21]. Обсяги, зміст та регулярність надання фінансової інформації, що надається різним користувачам, відрізняються і визначаються, перш за все, власником (власниками) корпорації, при цьому обмеженість доступу до тої, чи іншої інформації визначається рівнем її конфіденційності. Певною мірою питання надан-

ня інформації регулюються законодавством.

Раніше вже згадувалось, що Американським Інститутом Сертифікованих Громадських Рахівників рахівництво визначене, як інформаційна система, яка реєструє, накопичує, оброблює та готує у необхідній для користувачів формі інформацію про фінанси бізнесу. Залежно від мети користувачів інформації про фінанси корпорації та характеру інформації, що надається різним користувачам, рахівництво поділяється на три підсистеми: (1) підсистему управлінського рахівництва (management accounting), (2) фінансового рахівництва (financial accounting), та (3) податкового рахівництва (tax accounting). Останнє виділяється у зв'язку із тим, що підготовка звітності по податках регулюється окремим, зовсім відмінним від господарського права та комерційного права, законодавством і переслідує інші цілі.

Управлінське рахівництво обіймає всю фінансову інформацію, що реєструється, накопичується, оброблюється та готується для користування менеджментом. Тобто його дані є конфіденційними, доступ до них є обмеженим і призначені вони тільки для внутрішнього користування. Регулюється управлінське рахівництво лише внутрішнім законодавством кожної корпоративного підприємства. Це такі нормативні документи корпорації, як статут, регламенти, положення, накази та інструкції. Доступ до такої інформації є обмеженим і поширюється він зазвичай тільки на основних власників (акціонери з пакетом акцій, величина якого визначається внутрішніми документами корпорації), членів Наглядової (Спостережної) Ради корпорації, її Правління, вищий склад менеджменту.

Фінансове рахівництво обіймає інформацію, якою користується не тільки менеджмент компанії, але й решта користувачів, тобто вона є відкритою, не обмеженою у доступі. Отже, фінансове рахівництво є інфор-

¹ До речі, слово «інтерес» має, так би мовити, фінансове походження, оскільки спочатку (у середньовіччі) його асоціювали лише з поняттям «дохід», роблячи помітки ним у бухгалтерських книгах проти очікуваних сум доходів. Лише з другої половини ХХ сторіччя поняття інтерес почали трактувати як усвідомлені потреби.

маційною підсистемою корпоративних фінансів, яка охоплює процес реєстрації, накопичення, обробки та підготовки узагальненої відповідно потреб користувачів відкритої (тобто не конфіденційної) інформації про рух фінансових ресурсів корпорації.

Десять років тому (2002 р.) автором була підготовлена робота під назвою «Фінансове рахівництво», в якій вперше у вітчизняній економічній літературі давалось визначення фінансового рахівництва, як інформаційної системи. Розкривалась його роль в інформаційній системі управління корпорацією, описувався процес реєстрації, накопичення, обробки та підготовки інформації для користувачів, а також інші питання фінансового рахівництва [11].

Фінансове рахівництво, як інформаційна підсистема корпоративних фінансів має відповідати меті та завданням корпорації. Спираючись на те, що корпоративні фінанси є системою економічних відносин корпорації з приводу формування, розподілу та використання її фінансових ресурсів заради принесення її власникам вигоди (збільшення ринкової вартості активів корпорації), метою фінансового рахівництва є надання інформації, необхідної для реалізації суті корпоративних фінансів. Тому, забезпечуючи користувачів відповідною публічною інформацією, воно слугує збільшенню ринкової вартості активів корпорації. Соціально-економічне призначення (функція) фінансового рахівництва полягає у формуванні публічної інформації про рух фінансових ресурсів корпорації, а продуктом фінансового рахівництва є узагальнена інформація, на основі якої користувачі приймають рішення про фінанси корпорації.

Підсумовуючи вищевикладене, можна виділити наступне:

1. Наприкінці ХХ сторіччя розпочалась п'ята інформаційна революція, епоха інформаційного (постіндустріального) суспільства, рисами якого є: глобальна інформатизація; суспільно-економічні відносини, в яких інформаційний обмін відіграє першочергову роль; та набуття інформацією статусу ресурсу управління і розвитку.

2. Корпоративним фінансам притаманні наступні функції: формування ресурсів корпорації; їх розподіл і використання; інформаційна функція.

3. Всі економічні відносини, що формують сферу корпоративних фінансів, несуть у собі інформацію про фінансові ресурси корпорації, про її операції з цими ресурсами. На основі інформаційної функції базується можливість аналізу, оцінки, контролю та планування корпоративних фінансів. Реалізуються ці процеси завдяки унікальній властивості фінансових ресурсів формуватись, розподілятись та використовуватись у єдиному грошовому еквіваленті, зберігаючи свою інформативність.

4. Економічні відносини, що формують сферу корпоративних фінансів, будуються на інформації, яка і визначає параметри таких відносин. Це проявляється у направленості руху фінансових ресурсів та створенні упорядкованих форм їх існування, зокрема, у формуванні конкретних форм залучення та використання фінансових ресурсів корпорації.

5. Інформація, яку несуть у собі економічні відносини сфери корпоративних фінансів, є первинною. Сприймаючись людиною та технічними засобами, вона відображається (реєструється) ними у формі вторинної інформації, яка накопичується та зберігається на певних носіях (тобто у пам'яті), що є обов'язковою умовою існування вторинної інформації. Первинну інформацію неможливо виміряти, всі вимірювання та розрахунки здійснюються над вторинною інформацією. Саме вторинна інформація є предметом функціонування інформаційної підсистеми корпоративних фінансів.

6. Предметом інформаційної підсистеми корпоративних фінансів є весь спектр відомостей (даних) по фінансах корпорації. Мета її полягає у наданні користувачам необхідної їм інформації по корпоративних фінансах, а завдання – у реєстрації інформації, її накопиченні, обробці та формуванні відповідної вихідної інформації.

7. У практиці розвинених ринкових економік широко використовується інформаційна система – рахівництво

(accounting), яка охоплює процес реєстрації, обробки та підготовки необхідних користувачам фінансових даних щодо суб'єктів підприємницької діяльності. Особливість рахівництва полягає у його спрямованості на аналіз та інтерпретацію інформації. Рахівники шукають в ній важливі причинно-наслідкові зв'язки, визначають тренди та досліджують результативність альтернативних проектів. Рахівництво обіймає процеси дизайну фінансової системи бізнесу, бюджетування, аналізу структури витрат, аудиту, податкового планування та підготовки податкової звітності.

8. Залежно від мети користувачів інформації про фінанси корпорації та характеру інформації, яка надається різним користувачам, рахівництво поділяється на три підсистеми: (1) підсистему управлінського рахівництва (management accounting), (2) фінансового рахівництва (financial accounting), та (3) податкового рахівництва (tax accounting). Дані управлінського рахівництва є детальними, обіймають всю фінансову інформацію щодо корпорації; доступ до цієї інформації обмежений, вона призначена лише для внутрішнього користування. Регулюється управлінське рахівництво внутрішнім законодавством кожної корпоративного підприємства. Фінансове рахівництво обіймає інформацію, якою користується не тільки менеджмент компанії, але й решта користувачів; ця інформація є публічною, не обмеженою у доступі.

9. Фінансове рахівництво є інформаційною підсистемою корпоративних фінансів, яка охоплює процес реєстрації, накопичення, обробки та підготовки узагальненої відповідно потреб користувачів публічної інформації про рух фінансових ресурсів корпорації. Її метою є надання публічної інформації, необхідної для реалізації суті корпоративних фінансів. Надаючи таку інформацію, фінансове рахівництво слугує збільшенню ринкової вартості активів корпорації.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Антонюк А.О.* Теоретичні основи моделювання та аналізу систем захисту інформації: монографія / А. О. Антонюк, В. В. Жора; Держ. податк.

адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь: НУДПС України, 2010. - 309 с.

2. *Бригхэм, Юджин Ф.* Финансовый менеджмент / Юджин Ф. Бригхэм, Майкл С. Эрхардт; [пер. с англ. Е. Бугаевой, А. Колос; под ред. Е. А. Дорофеева]. - 10-е изд. - СПб.: Питер, 2009. - 960 с.

3. Глобальные трансформации и стратегии развития / Ин-т мировой экономики и междунар. отношений НАНУ. - К.: Оріяни, 2000. - 424 с.

4. *Голобуцький О., Шевчук О.* «Е Ukraine». Інформаційне Суспільство: бути чи не бути» – К.: 2001.

5. *Демин, А.И.* Информационная теория экономики: Макромодель / А.И. Демин. - М.: Палев, 1996. - 347 с.

6. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІ.

7. История информатики и философия информационной реальности: учеб. пособие / под ред. Р. М. Юсупова, В. П. Котенко. - М.: Академический Проект, 2007. - 429 с.

8. *Карминский, А.М.* Информатизация бизнеса / А. М. Карминский, П. В. Нестеров. - М.: Финансы и статистика, 1997. - 415 с.

9. *Лешкевич, Т. Г.* Философия. Вводный курс / Т. Г. Лешкевич. - 2-е изд., доп. - М.: Контур, 1998. - 464 с., с. 318-320.

10. *Рязанова Н.С.* Теоретичні аспекти корпоративних фінансів: нові підходи. Ж. Цінні папери, 2012 р. № 8 .

11. *Рязанова Н.С.* Фінансове рахівництво. Навч. Посібник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 246 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

12. *Сазонець, О.М.* Информатизация светогосподарського розвитку: навч. посібник / О. М. Сазонець. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 224 с.

13. *Сакайя Т.* Стоимость, создаваемая знанием, или История будущего / Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. — М.: 1999. — 468 с.

14. Теоретичні аспекти корпоративних фінансів: нові підходи. Ж. Цінні папери, 2012 р. №

15. *Шиян, А.А.* Економічна кібернетика: вступ до моделювання соціальних і економічних систем: навч. посібник

/ А. А. Шиян. - Львів: Магнолія-2006, 2007. - 228 с.

16. *Alan C. Shapiro, Sheldon D. Balbirer. Modern Corporate Finance. A Multidisciplinary Approach to Value Creation.* – Princeton Hall, Upper Saddle River, new Jersey, 2000. 546 P.

17. *Belverd E. needles, Jr. Financial Accounting.* Houghton Mifflin Company, Boston, USA. Third ed., 1989. P. 791.

18. Committee on Accounting Terminology. *Accounting Terminology Bulletin № 1.* – New York: American Institute of Certified Public Accountants, 1953, par.9.

19. *Basic Concepts and Accounting Principles Underlying Financial Statements of Business Enterprises.* Statement of the Accounting Principles, Board № 4. New York, American Institute of Certified Public Accountants, 1970, par.40.

20. *Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises.* Statement of Financial Accounting Concepts №0.1. Stamford, Conn.: Financial Accounting Standard Board, 1978, par.9.

21. Investopedia. Електронний ресурс: <http://www.investopedia.com/terms/a/accounting.asp#axzz28FgC9K00>